

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอในบทนี้มีประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน
 - 1.1 ความหมายการประเมินผลการเรียน
 - 1.2 ความสำคัญของการประเมินผลการเรียน
 - 1.3 กรอบการประเมินผลการเรียน
 - 1.4 ปัญหาการประเมินผลการเรียน
 - 1.5 แนวทางการปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน
2. แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน
 - 2.1 ความหมายแนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน
 - 2.2 ระบบการบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา
 - 2.3 การกำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการประเมินผลการเรียน
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 3.2 หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 3.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 3.4 เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. สรุปแนวคิดและหลักการ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูและผู้เรียนการประเมินผลการเรียน การจัดการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษามีความสัมพันธ์กัน หลักสูตรเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดการเรียนรู้เป็นการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนการประเมินผลการเรียนจะบ่งบอกถึงระดับความมากน้อยของผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ผลการประเมินผลการเรียนยังเป็นการตีค่าคุณภาพของผู้เรียนที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ (กังวล เทียนลักษณ์เทศน์, 2540 : 11)

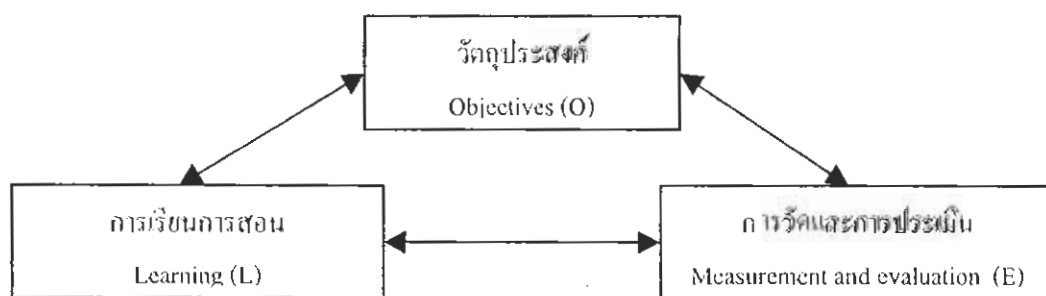
การดำเนินการประเมินผลการเรียน จึงต้องดำเนินการอย่างมีหลักการ เพื่อให้เป็นที่น่าเชื่อถือของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องทราบเกี่ยวกับ ความหมายของการประเมินผล ความสำคัญของการประเมินผลการเรียน กรอบการประเมินผลการเรียน วิธีการประเมินผลการเรียน ปัญหาการประเมินผลการเรียนและแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน มีคำสองคำที่ใช้ควบคู่กันเสมอคือ “การวัดผล” และ “การประเมินผล” ซึ่งมีผู้ที่ให้ความหมายไว้ดังนี้

การวัด หมายถึง กระบวนการบอกปริมาณหรือคุณภาพของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นตัวเลข หรือ สัญลักษณ์ใด ๆ ที่ตกลงกันไว้แล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด และวัตถุประสงค์ของการวัด การประเมินผลสำหรับแนวคิดทางการศึกษา เป็นกระบวนการตรวจสอบอย่างเป็นระบบว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเพียงใด การประเมินผลเป็นการนำผลของการวัดคุณลักษณะเชิงปริมาณที่วัดได้หรือคุณลักษณะเชิงคุณภาพที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือคุณค่าที่ใช้ตัดสินแล้วจึงลงความคิดเห็นและตัดสินใจ (กังวล เทียนกัทย์เทศน์. 2540 : 16)

การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการเรียนการสอน แต่ต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ การวัดต้องวัดจากวัตถุประสงค์การเรียน และการวัดในสิ่งที่ผู้สอนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน (สุมาลี จันทร์ชลอ. 2542 : 11)

ภาพประกอบ 2 วงจรความสัมพันธ์ระหว่าง วัตถุประสงค์
การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล

การวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่าเครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อศึกษาค้นคว้าหรือตรวจสอบคุณลักษณะของบุคคล ผลงาน หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือ คุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดผลมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุป ตัดสินใจ ประเมินค่าหรือตีราคาโดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ภัทรา นิกมานนท์, 2543 : 11, 12)

การประเมินผลการเรียน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 4)

การประเมินผลการเรียน หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลและผลจากการวัดเชิงคุณภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาตัดสินผลการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้นการวัดผลเพื่อรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จึงต้องกระทำก่อนที่จะมีการประเมินผล ซึ่งเป็นการประเมินค่าผู้เรียนจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้นั่นเอง (เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2546 : 192)

จากความหมายของการวัดผลและการประเมินผลข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินผลการเรียน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งต้องสอดคล้องมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและต่อเนื่องจากการเรียนการสอน ซึ่งได้มาจากการรวบรวมข้อมูลและผลจากการวัดเชิงคุณภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา แล้วนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจผลการเรียน

1.2 ความสำคัญของการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการตรวจสอบการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน นั้นหมายถึงในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลการเรียน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในผลการประเมินกับผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่งในขณะนี้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนนำประเด็นการประเมินผลการเรียนมาวิพากษ์ เกี่ยวกับมาตรฐาน การดำเนินงาน คุณภาพผลการประเมิน ความเชื่อถือได้ของผลการประเมิน รวมทั้งความอ่อนด้อยในเชิงคุณภาพของผู้เรียนด้านต่าง ๆ ที่อาจเป็นผลมาจากระบบและวิธีการประเมินผลตามสภาพที่เป็นอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช ที่ว่าการประเมินผู้เรียน

ที่เชื่อถือได้จะช่วยสนองความต้องการจำเป็นหลายประการ ทั้งการตัดสินใจจ้างบุคลากร การประเมินครู สถานศึกษา หลักสูตร นโยบายสถานศึกษา และการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม การดำเนินการประเมินผู้เรียนที่ไม่ถูกต้องส่งผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะเมื่อผลการประเมิน ถูกนำไปตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่ออนาคตของผู้เรียนอย่างสูง เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องทำการประเมินและให้ผลการประเมินที่ถูกต้อง (สุวิมล ว่องวานิช. 2546 : 75) จะเห็นว่าการประเมินผลการเรียนมีคุณค่าต่อการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน และการจัดการศึกษาในภาพรวม การประเมินผลการเรียนไม่ใช่เป็นเพียงการ “ตรวจสอบ” แต่มีเป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อ “พัฒนา” (สุวิมล ว่องวานิช. 2546 : 53) นอกจากการประเมินผลการเรียนมีผลกระทบต่อผู้เรียนแล้ว ผลการประเมินจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูผู้เรียน ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การแนะแนว การประเมินหลักสูตร แบบเรียน การใช้สื่อการสอน ตลอดจนการจัดการระบบการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา การประเมินผลมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ภัทรา นิคมานนท์. 2543 : 22-23 ; ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 29-31)

1. ประโยชน์ต่อครู

1.1 ช่วยให้ครูทราบระดับความสามารถของผู้เรียนว่า เก่งอ่อนเพียงไร เก่งอ่อนด้านใด เพื่อหาทางช่วยเหลือและสนับสนุนให้ดีขึ้น

1.2 ช่วยให้ครูทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่เพียงไร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเทคนิควิธีที่ครูใช้ว่าเหมาะสมเพียงไร

1.3 ช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการสอนของครูว่ามีประสิทธิภาพเพียงไรจะได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ช่วยให้ครูทราบแนวทางในการปรับปรุงเทคนิคการสอนให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 หากมีการจัดกลุ่มเพื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้ครูสามารถจัดกลุ่มได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.6 ใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนยิ่งขึ้น

2. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.1 ทำให้ผู้เรียนทราบสถานะของตนเองว่าตนมีความสามารถระดับใด เก่งอ่อนวิชาใด มีความสามารถเด่น ด้อยด้านใด ทำให้สามารถพัฒนาตนเองในแนวทางที่เหมาะสมให้ดีขึ้น

2.2 ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น ทำให้มีนิสัยในการเรียนดีขึ้น

2.3 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะการสอบแต่ละครั้งผู้เรียนจะต้องเตรียมตัวสอบเพื่อให้ได้คะแนนมาก ๆ จึงเป็นการทบทวนเนื้อหาวิชาที่จะสอบหรือมีการซักถามกันระหว่างเพื่อผู้

2.4 ทำให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายในการเรียน เพราะก่อนประเมินผลการเรียน ครูจะต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนทุกครั้ง

3. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

3.1 ทำให้ทราบสถานภาพต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น มาตรฐานความรู้ของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด ดีขึ้นหรือเลวลง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้

3.2 ทำให้ทราบคุณภาพการสอนของครูในสถานศึกษาว่ามีคุณภาพเพียงไร

3.3 ใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้ประชาชนและผู้ปกครองทราบ

3.4 ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาและการดำเนินการด้านต่าง ๆ

4. ประโยชน์ด้านการแนะแนว

4.1 ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

4.2 ช่วยให้ผู้เข้าใจปัญหาของผู้เรียนมากขึ้น

4.3 ช่วยให้ผู้ครูสามารถแนะแนวทางแก้ปัญหาการเรียนและปัญหาส่วนตัวของผู้เรียนได้ผลยิ่งขึ้น

4.4 ช่วยให้การแนะแนวทางให้ผู้เรียนเลือกวิชาเรียนและอาชีพได้เหมาะสม

4.5 ช่วยให้ผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจเด็กของตนยิ่งขึ้น

5. ประโยชน์ด้านการวิจัย

5.1 ให้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

5.2 ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลวิจัย

สรุป การประเมินผลการเรียนมีความสำคัญต่ออนาคตของผู้เรียน ผลการประเมินเป็นตัวกำหนดและประเมินค่าความสามารถของผู้เรียนที่ไม่สามารถแก้ไขได้ สถานศึกษาต้องแสดงความรับผิดชอบในผลการประเมินกับผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนด้วยการพัฒนาระบบและวิธีการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ แล้วนำผลการประเมินมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครู ผู้เรียน ผู้บริหารงานแนะแนว และงานวิจัยต่อไป

1.3 กรอบการประเมินผลการเรียน

กรอบการประเมินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องศึกษาและพิจารณำไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งใช้แนวทางการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การวิจัย

ครั้งนี้ จึงใช้กรอบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ข้อกำหนด การประเมินผลการเรียน หลักการประเมินผลการเรียน และภารกิจในการประเมินผลการเรียน มีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545ก : 1 – 8)

1.3.1 ข้อกำหนดการประเมินผลการเรียน

ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีข้อกำหนด ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน ดังนี้

1. ดำเนินการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้และ พัฒนาการของผู้เรียนระหว่างเรียน เพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการและค่านิยมอันพึงประสงค์จากการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนต่าง ๆ หรือไม่เพียงพอ ซึ่งจะสะท้อนความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนและประสิทธิภาพ ในการจัดการสอนของผู้สอนเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษาและ ผู้ปกครองนำไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ และใช้สำหรับตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน
2. ดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลการเรียนและ พัฒนาการเรียนของผู้เรียนปลายปีหรือปลายภาค และเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้นเพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูล ในการปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งนำผลการประเมินไปใช้ในการพิจารณาตัดสินผลการเรียนรายวิชา และตัดสินการเลื่อน ช่วงชั้น
3. ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ได้แก่ การประเมินคุณภาพทาง การศึกษาของผู้เรียนทุกคนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถม ศึกษปีที่ 6 ในระดับชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดให้มีการประเมินในกลุ่มสาระการเรียน รู้ต่าง ๆ ตามความจำเป็นรายปีไป ข้อมูลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการศึกษาของชาติได้สถานศึกษาจะต้อง จัดให้ผู้เรียนได้เข้ารับการประเมินระดับชาติและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการประเมิน อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลคุณภาพทางการศึกษาที่แท้จริงของผู้เรียนของสถานศึกษาและ ของประเทศชาติ
4. ดำเนินการตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น และจบหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ดังนี้
ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านช่วงชั้นที่ 1 และให้ผู้สำเร็จ การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านช่วงชั้นที่ 2

การตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น ต้องตัดสินตามเกณฑ์มาตรฐาน การเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้กลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
5. ดำเนินการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษา เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน และเป็นเอกสารหลักฐานทางการศึกษา
6. ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งได้ศึกษามาจากต่างรูปแบบการศึกษาและหรือต่างสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นผลการเรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่ตนกำลังศึกษาอยู่

1.3.2 หลักการประเมินผลการเรียน

หลักการวัดและประเมินผลการเรียน กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนไว้ดังนี้ (เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2546 : 76 – 78)

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและการประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
3. การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน
4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับช่วงชั้นของผู้เรียน
5. ให้มีการประเมินความสามารถของผู้เรียน ในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความในแต่ละช่วงชั้น
6. ให้มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น
7. ให้มีการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติในแต่ละช่วงชั้น
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้
9. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาด่าง ๆ

1.3.3 การทํางานในการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา

การทํางานในการประเมินผลการเรียนที่จะต้องดําเนินการ มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก :

5-8)

1. การประเมินผลการเรียนรูกลุ่มสาระการเรียนรู เป็น การประเมินผลการเรียนรูของผูเรียนในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรูทั้ง 8 กลุ่ม ตามหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น การทํางานที่สถานศึกษาต้องดําเนินการมีดังนี้

1.1 กำหนดผลการเรียนรูที่คาดหวังกวางรายปีหรือรายภาคโดยวิเคราะหจากมาตรฐานการเรียนรูช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู

1.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านผลการเรียนรูที่คาดหวังกวางรายขอ

1.3 กำหนดเกณฑ์การใหระดับผลการเรียนสาระการเรียนรูรายปีรายภาค

1.4 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลระหว่างเรียนซึ่งเป็นการประเมินผลระดับชั้นเรียน

1.5 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนสาระการเรียนรูรายปีหรือรายภาค

1.6 กำหนดวิธีการประเมินตัดสินผลการเรียนสาระการเรียนรูผ่านช่วงชั้น

1.7 ประเมินสรุปผลการเรียนสาระการเรียนรูผ่านช่วงชั้น

1.8 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรูทั้ง 8 กลุ่มสาระ

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผูเรียนเป็นการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผูเรียนตามที่หลักสูตรสถานศึกษากําหนด การทํางานที่สถานศึกษาจะต้องดําเนินการมีดังนี้

2.1 กำหนดจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผูเรียนแต่ละกิจกรรม

2.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านกิจกรรม จําแนกเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านจุดประสงค์ของกิจกรรม และเกณฑ์สำหรับตัดสินเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผูเรียนระหว่างการร่วมกิจกรรม

2.4 วิธีการประเมินผูเรียนเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม

2.5 วิธีการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผูเรียน เพื่อตัดสินผลการผ่านช่วงชั้น

2.6 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผูเรียน

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษากําหนดขึ้น เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่ผูเรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร การทํางานที่สถานศึกษาจะต้องดําเนินการมีดังนี้

3.1 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสถานศึกษา

- 3.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินการผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการ
- 3.3 กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
- 3.4 ดำเนินการประเมินการแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางและวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
- 3.5 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปีหรือรายภาค
- 3.6 ประเมินตัดสินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านช่วงชั้น
- 3.7 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
4. การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน เป็นการประเมินความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนของผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตร การกิจที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ มีดังนี้
 - 4.1 กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น
 - 4.2 กำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินผลการประเมินมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนของแต่ละระดับชั้นและแต่ละช่วงชั้น
 - 4.3 กำหนดแนวทางและวิธีการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนให้ชัดเจน
 - 4.4 ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ตามแนวทางและวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
 - 4.5 ประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนรายปีหรือรายภาค
 - 4.6 ประเมินตัดสินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนผ่านช่วงชั้น
 - 4.7 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน
5. การประเมินตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น เป็นการประเมินตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ให้เป็นผู้ผ่านช่วงชั้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ เป็นการจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ด้วยวิธีการและเครื่องมือประเมินมาตรฐานระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในแต่ละปี
7. การเทียบโอนผลการเรียน เป็นการประเมินผลการเรียน ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนที่ศึกษาจากสถานศึกษาอื่นหรือรูปแบบการศึกษาอื่น ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา

8. การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เป็นการจัดทำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับ การวัด และประเมินผลการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลแสดงผลการดำเนินการวัดและประเมินผลของ สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง และเป็นเอกสารหลักฐานแสดงวุฒิทางการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ

8.1 หลักฐานตามรูปแบบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (ปพ.1 – ปพ.3)

ปพ.1 ระเบียบสะสมผลการเรียน ออกให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ปพ.2 ประกาศนียบัตรสำหรับออกให้ผู้เรียนหลังจากจบช่วงชั้นที่ 3/ช่วงชั้นที่ 4 ออกให้ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ปพ.3 แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา สถานศึกษาต้องนำส่งเขตการศึกษาและกระทรวง ศึกษาธิการแห่งละ 1 ชุด

8.2 หลักฐานตามรูปแบบที่สถานศึกษากำหนดเอง (ปพ.4 – ปพ.9)

ปพ. 4 เอกสารแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนออกให้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล คู่กับ ปพ.1

ปพ. 5 สมุดบันทึกเวลาเรียน บันทึกข้อมูลแสดงผลการเรียนของผู้เรียน คะแนนคุณลักษณะ อันพึงประสงค์เป็นรายบุคคล

ปพ.6 แบบแสดงพัฒนาการของผู้เรียน

ปพ.7 ใบรับรองผลการศึกษา (ใช้ได้ 60 วัน)

ปพ.8 ระเบียบสะสม สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์แนะแนวใช้เป็นข้อมูลดูแล ช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ปพ.9 สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดทำเพื่อแสดงรายวิชาทั้งหมดตามหลักสูตร ของแต่ละสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น

9. การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียน เป็นการจัดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มี ข้อบกพร่องในการเรียนด้านต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อความสำเร็จในการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

10. การกำกับติดตามและประเมินผลการเรียน เป็นการวางระบบและแผนงาน การ ตรวจสอบการดำเนินการประเมินผลการเรียนของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการ เป็นไปตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทัน เหตุการณ์

11. การรายงานผลการประเมินผลการเรียน เป็นการรายงานผลการดำเนินงานประเมินผล การเรียนรู้ระดับต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบความก้าวหน้า

และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายใช้เป็นข้อมูลร่วมกันในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้

12. การจัดทำเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลของสถานศึกษา เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินการประเมินผลการเรียนและภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน ให้การประเมินผลการเรียนของสถานศึกษามีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถูกต้อง ยุติธรรมและมีผลการดำเนินงานที่น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับทั้งด้านสังคมและกฎหมายจากทุกฝ่าย ซึ่งสถานศึกษาอาจจัดทำเป็นระเบียบของสถานศึกษาได้

สรุปกรอบการประเมินผลการเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ

1. ข้อกำหนดในการประเมินผลการเรียน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการประเมินผลการเรียน ดังนี้ ดำเนินการประเมินผลการเรียนระดับชั้นเรียน ดำเนินการประเมินผลการเรียนระดับสถานศึกษา ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติและดำเนินการตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้น

2. หลักการประเมินผลการเรียน สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ต้องประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้มีการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

3. ภารกิจในการประเมินผลการเรียนมี 12 ข้อ คือ การประเมินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน การประเมินตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ การเทียบโอนผลการเรียน การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียน การกำกับติดตามและประเมินผลการประเมินผลการเรียน การรายงานผลการประเมินผลการเรียน และ การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลของสถานศึกษา

1.4 ปัญหาและอุปสรรคการประเมินผลการเรียน

นักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการเรียนได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลการเรียน ดังนี้

กุกกิกสัน (Gullickson, 2002 : Online) ได้ระบุอุปสรรคที่ทำให้การประเมินผู้เรียนไม่ถูกต้องไว้ 7 ข้อ ดังนี้

1. การเตรียมการไม่เหมาะสม หลักสูตรศึกษาคัดครูไม่สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการประเมินผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ส่วนใหญ่นำการสอนด้านการสอบ แต่ให้ความสำคัญน้อยกว่าการใช้ผลการประเมินเพื่อจัดการเรียนการสอน
2. การช่วยเหลือทางเทคนิคไม่เพียงพอ
3. การประเมินต้องตอบสนองต่อนโยบายด้านการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่ครูได้รับการพัฒนาด้านเทคนิคการประเมินไม่เพียงพอ
4. นักวิชาการด้านการประเมินเองมีความขัดแย้งในหลักการประเมิน เช่น การตัดเกรด ทำให้เกรดที่ได้รับอาจไม่สะท้อนถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี
5. ภาษาหรือศัพท์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินผลเข้าใจยาก ทำให้การสื่อสารระหว่างนักวิชาการด้านการประเมิน ครูอาจารย์ ผู้บริหาร พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องเข้าใจไม่ตรงกัน
6. นโยบายของสถานศึกษาด้านการประเมินผลไม่ชัดเจน หรือไม่เหมาะสม เช่น นโยบายการตัดเกรดที่อาจทำให้เกรดที่ผู้เรียนได้รับไม่ถูกต้องตามหลักวิชา
7. การเรียนการสอนในวิชาการวัดและประเมินผลที่ไม่บรรลุผล นักศึกษาคูไม่ชอบเรียนวิชานี้

จากการสัมภาษณ์ สุริยา บุญจำเริญ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนเทศบาลท่าเรือประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสถานศึกษานำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับงานประเมินผลการเรียน เมื่อ 28 กันยายน 2548 ปัญหาการประเมินผลการเรียน คือ (สุริยา บุญจำเริญ, สัมภาษณ์, 2548)

1. ครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผลการเรียน ใช้วิธีการแบบเดิมในการประเมินผล โดยไม่คำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้
2. ครูไม่วางแผนการประเมินผล ทำให้การประเมินผลไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย
3. ครูวางแผนการประเมินผลแต่ไม่ได้ดำเนินการจริง
4. ความไม่ต่อเนื่องการนิเทศติดตามการประเมินการเรียนของผู้บริหาร

จากการสัมภาษณ์ สมสมัย เนคมานุรักษ์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2548 ปัญหาการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก คือ (สมสมัย เนคมานุรักษ์, สัมภาษณ์, 2548)

1. การประเมินผลเป็นเรื่องใหม่ ครูมองเป็นเรื่องยุ่งยาก ประกอบกับภาระงานของครูมีมาก
2. ผู้บริหารขาดความเข้าใจเรื่องการบูรณาการในการประเมินผลการเรียนและการจัดการเรียนการสอน

3. ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำควรมีความรู้และสามารถนิเทศงานด้านการประเมินผลให้กับครูได้
4. การกำกับติดตามของศึกษานิเทศก์ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง เนื่องจากสถานศึกษานาเล็กในเขตพื้นที่บริการมีจำนวนมาก

สรุป ปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลการเรียน

1. การเตรียมการไม่เหมาะสม ไม่สามารถพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการประเมินผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม
2. นโยบายด้านการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาแต่ครูได้รับการพัฒนาด้านเทคนิคการประเมินไม่เพียงพอ
3. ภาษาหรือศัพท์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินผลเข้าใจยาก ทำให้การสื่อสารระหว่างนักวิชาการด้านการประเมิน ครูอาจารย์ ผู้บริหาร พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องเข้าใจไม่ตรงกัน
4. นโยบายของสถานศึกษาด้านการประเมินผลไม่ชัดเจน หรือไม่เหมาะสม เช่น นโยบายการตัดเกรด ที่อาจทำให้เกรดที่ผู้เรียนได้รับ ไม่ถูกต้องตามหลักวิชา
5. การประเมินผลเป็นเรื่องใหม่ ครูมองเป็นเรื่องยุ่งยาก ประกอบกับการงานของครูมีมาก
6. ครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผลการเรียน
7. ครูไม่วางแผนการประเมินผล ทำให้การประเมินผลไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย
8. ขาดการนิเทศติดตาม เอาใจใส่ในการดำเนินการประเมินผลการเรียน

1.5 แนวทางการปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนไว้ 5 ขั้นตอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 35) ดังนี้

- 1.5.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา
- 1.5.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.5.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน
- 1.5.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
- 1.5.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการประกันคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบครอบคลุมภารกิจทั้งหมด สามารถตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน

2.1 ความหมายของแนวทางการบริหารการประเมินผล

แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน ประกอบด้วยคำ 3 คำ คือ “แนวทาง” “การบริหาร” และ “การประเมินผลการเรียน”

แนวทาง หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้เป็นแนว (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 456)

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการคือการวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วิโรจน์ สารัตนะ. 2545 : 11)

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องมีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการนำไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานหรือองค์กร (ซุนส์คี่ อินทร์รักษ์. 2546 : 21)

การบริหาร หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มของบุคคลาร่วมกันดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ กระบวนการบริหารประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การประสานงาน 4) การควบคุม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 17)

จากความหมายของการบริหารข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มคนร่วมกันดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการนำไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานหรือองค์กร

ความหมายของการประเมินผลการเรียนกล่าวไว้ในหัวข้อที่ 1.1

สรุปว่า แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน หมายถึง ทางปฏิบัติที่วางไว้ให้บุคคลหรือกลุ่มคนในองค์กรร่วมกันดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้การตรวจสอบการเรียนรู้และพัฒนการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนสอดคล้องมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรต่อเนื่องจาก

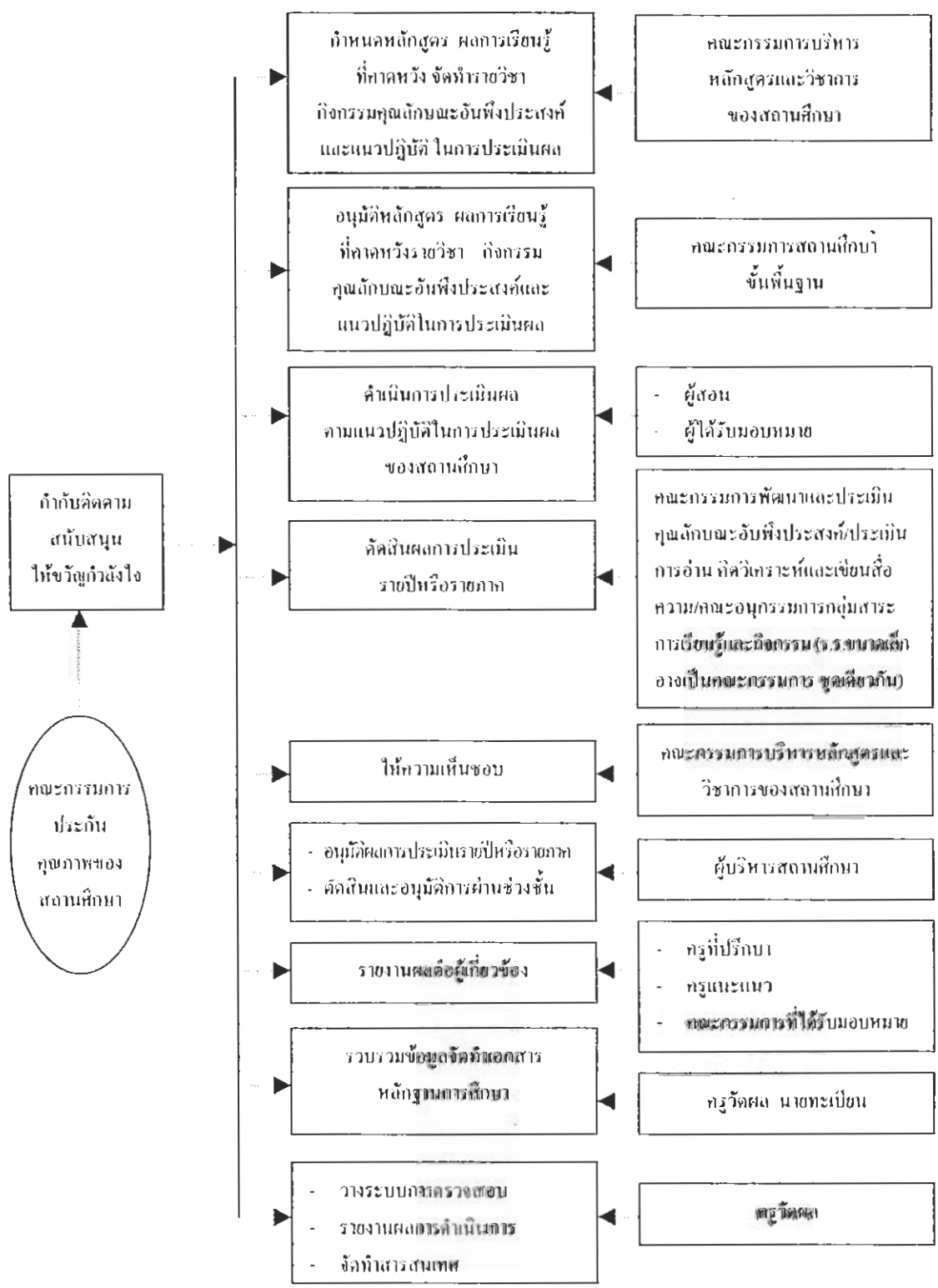

การเรียนสอน ซึ่งได้มาจากการรวบรวมข้อมูลและผลจากการวัดเชิงคุณภาพของผู้เรียนแต่ละคน
อย่างเป็นระบบ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่าเครื่องมือวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทน
พฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา แล้วนำผลไปปรับปรุง
การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจผลการเรียน

แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางให้
สถานศึกษาปฏิบัติ ประกอบด้วยระบบการบริหารการประเมินผลการเรียนและกำหนดบทบาทหน้าที่
ผู้รับผิดชอบในภารกิจต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ,
2545ก : 9-10)

2.2 ระบบบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา

ระบบบริหารการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษา กำหนดได้โดยนำภารกิจในการวัด
และประเมินผลการเรียนของสถานศึกษามาวิเคราะห์การงาน จัดทำเป็นกระบวนการดำเนินงาน
อย่างต่อเนื่องกันและกำหนดผู้รับผิดชอบงานในแต่ละขั้นตอนอย่างเหมาะสมชัดเจน โดยเปิดโอกาส
ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในรูปของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง (กระทรวงศึกษาธิการ,
2545ก : 9 - 10) ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงระบบการบริหารการประเมินผลการเรียน

2.3 การกำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สอนและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินการ เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นไปตามระบบและแผนการวัดและประเมินผลการเรียน สถานศึกษาต้องกำหนดบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ขึ้นรับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีการมอบหมายงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ มีแนวดำเนินการดังนี้

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่

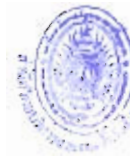
- 1.1 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อหลักสูตรของสถานศึกษาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค ของแต่ละรายวิชา
- 1.2 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่ม
- 1.3 อนุมัติและให้ความเห็นชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา เกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.4 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา เกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
- 1.5 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน
- 1.6 อนุมัติและให้ความเห็นชอบกระบวนการวิธีการซ่อมเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีผลการประเมินสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค กิจกรรมและผลการเรียนอื่น ๆ ไม่น่าพึงพอใจ
- 1.7 อนุมัติและให้ความเห็นชอบระเบียบประเมินผลต่าง ๆ ของสถานศึกษา
- 1.8 กำกับติดตามการดำเนินการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาและการพัฒนาความสามารถ การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน

1.9 กำกับติดตาม การประเมินผล และการตัดสินผลการเรียน

2. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่

- 2.1 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค ของรายวิชาต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Benchmark) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำรายวิชาพร้อมเกณฑ์การประเมิน

- 2.2 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาจุดประสงค์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแต่ละกิจกรรม

- 2.3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
- 2.4 กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน พร้อมเกณฑ์การประเมินและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีผลการประเมินไม่น่าพึงพอใจ
- 2.5 กำหนดวิธีการเทียบโอนผลการเรียน จำนวนรายวิชา จำนวนหน่วยกิต เพื่อการเทียบโอนผลการเรียน
- 2.6 กำหนดระเบียบประเมินผลต่าง ๆ ของสถานศึกษา
3. คณะอนุกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้(กลุ่มวิชา)และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีบทบาทหน้าที่
 - 3.1 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมหรือมแนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.2 สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและวัดผลประเมินผล และตัดสินผลตามแนวทางที่กำหนดไว้
 - 3.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบผลการวัดและประเมินผลการเรียนสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่
 - 4.1 กำหนดแนวทางการพัฒนา แนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมินและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 4.2 พิจารณาตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ปลายปี/ปลายภาคและการผ่านช่วงชั้นของผู้เรียน
 - 4.3 จัดระบบการปรับปรุงแก้ไขคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยวิธีการอันเหมาะสม และส่งต่อข้อมูลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. คณะกรรมการดำเนินการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนมีบทบาทหน้าที่
 - 5.1 กำหนดแนวทางในการพัฒนาและการประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน
 - 5.2 ดำเนินการประเมินความสามารถการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนของผู้เรียน
 - 5.3 ตัดสินการพัฒนาความสามารถการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนของผู้เรียนรายปี/รายภาค และการผ่านช่วงชั้น
6. คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน มีบทบาทหน้าที่

6.1 จัดทำสาระ เครื่องมือ และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนของรายวิชาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

6.2 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนให้กับผู้เรียนที่ขอร้อง

6.3 ประมวลผลและตัดสินผลการเทียบโอน

6.4 เสนอผลการเทียบโอนต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ และเสนอผู้บริหารสถานศึกษาตัดสินอนุมัติการเทียบโอน

7. ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่

7.1 เป็นเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.2 เป็นประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา

7.3 อนุมัติผลการประเมินผลการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาค และตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น

7.4 ให้คำแนะนำข้อปรักษาหรือเกี่ยวกับการดำเนินงานแก่บุคลากรในสถานศึกษา

7.5 กำกับ ติดตาม ให้การดำเนินงานประเมินผลการเรียนบรรลุเป้าหมาย

7.6 นำผลการประเมินไปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานบริหารจัดการศึกษา

8. ครูผู้สอน มีบทบาทหน้าที่

8.1 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติและปฏิทินปฏิบัติงาน

8.2 ทำการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง

8.3 ประเมินตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาที่สอนหรือกิจกรรมที่รับผิดชอบเมื่อสิ้นสุดการเรียนรายปีหรือรายภาค ส่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมทุกภาคเรียน

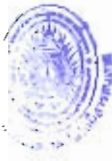
9. ครูวัดผล มีบทบาทหน้าที่

9.1 ส่งเสริมพัฒนาระบบและเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลการเรียนด้านต่าง ๆ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

9.2 ให้คำปรึกษา ติดตาม กำกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักวิชาการและแนวทางที่สถานศึกษากำหนด

9.3 ตรวจสอบ กลั่นกรองและปรับปรุงคุณภาพของวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

9.4 ร่วมกับนายทะเบียนรวบรวมตรวจสอบและประมวลผลการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

10. นายทะเบียน มีบทบาทหน้าที่

10.1 ร่วมกับครูวัดผลรวบรวม ตรวจสอบ และบันทึกประมวลข้อมูลผลการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

10.2 ตรวจสอบและสรุปข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนเมื่อจบช่วงชั้น เพื่อเสนอรายชื่อผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน ให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ และเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการและอนุมัติผลการจบช่วงชั้น

10.3 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาต่าง ๆ

นอกจากแนวทางการบริหารการประเมินผลที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนวทางให้กับสถานศึกษาดำเนินการแล้วยังมีนักวิชาการเขียนถึงการบริหารการประเมินผลการเรียนควรดำเนินการดังต่อไปนี้ (กมล ภูประเสริฐ, 2545 : 13)

1. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้/รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมขั้นต่อไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงคัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย
2. การกำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ และกำหนดวิธีการที่เป็นระบบในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วย เพื่อความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน
3. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกการสังเกต และการรวบรวมผลงานของผู้เรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ
4. การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง/กรม/หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้
5. การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคน อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้ - ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด
6. การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผู้ปกครอง ระหว่างปี และการรายงานผลของสถานศึกษาช่วงปลายปีต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นวิธีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างยั่งยืน ที่มีอิทธิพลมากกว่าการบังคับหรือการทำตามคำสั่ง พัฒนามาจากการวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยทางสังคม วิธีการวิจัย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การให้ผลสะท้อนกลับ การคืนอำนาจให้กับชุมชนและความเป็นอิสระ ในการพัฒนาสถานการณ์ทางสังคมให้ดีขึ้น (Seymour-Rolls and Hughes. 2000 : Online) หรืออีกแนวคิดหนึ่งที่ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ใช้ทรัพยากรของสังคมในการศึกษาจึงเป็นสมบัติของสังคม ซึ่งกระทำโดยมีความมุ่งหมายที่จะรับใช้สังคม ด้วยเหตุนี้จึงควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่สังคมจะได้รับ โดยเฉพาะสังคมที่เป็นหน่วยของการศึกษาวิจัยนั้น ๆ

3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานขององค์กร หน่วยงาน หรือชุมชนตามแนวทางที่บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งได้แก่บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ เข้าร่วมในกิจกรรมการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการดังนี้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเปิดกว้าง ด้วยวิธีการกระทำของชุมชนอย่างรอบคอบ เป็นการตอบสนองโอกาสที่ดี การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการวิเคราะห์ วิจัย การให้ข้อมูลย้อนกลับ ในการรายงานผลการทำกิจกรรมและผลการพัฒนาจากการกระทำทางสังคม (Robin. 1989 : Online)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในองค์กรหรือชุมชน เข้าร่วมศึกษาปัญหาโดยกระทำร่วมกันกับนักวิจัย ผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการเสนอผลและการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการเริ่มต้นของผู้คนที่อยู่กับปัญหาค้นหาปัญหาที่ตนเองมีอยู่ร่วมกับนักวิชาการ จึงเป็นกระบวนการที่ผู้คนในองค์กรหรือชุมชนมิใช่ผู้ถูกกระทำ แต่เป็นผู้กระทำการที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีอำนาจร่วมกันในการวิจัย (Whyte. 1991 : 20)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทางประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง ที่บุคคลจำนวนหนึ่งนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยและการลงมือกระทำด้วยตนเองมาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมของตน (พันธุทิพย์ รามสูต. 2540 : 31)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่น่าจะสะท้อนความจริงที่มีความแตกต่างหลากหลาย ซับซ้อน โดยไม่มีรูปแบบตายตัว ไม่มีสูตรสำเร็จ แต่ต้องมีวิวิธยาที่เปิดกว้าง-ยืดหยุ่น และความลงตัวอย่างที่สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นวิธีการ

ที่กระทำร่วมกันโดยนักวิจัย /นักพัฒนาและผู้ปฏิบัติ ผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดที่ต่างกันของนักวิจัย และนักพัฒนา ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่เป็นไปได้ในการปฏิบัติของผู้ที่ปฏิบัติหรือผู้ดำเนินงาน (ชาวบ้าน) ที่เริ่มจากผู้คนเฝ้ารอบรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของพวกเขาเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนา ความรู้และทักษะในการปฏิบัติ เป็นวิธีการที่มีอยู่แล้วในมือของพวกเขาที่จะนำมาพัฒนาตนเองให้ ก้าวหน้าได้ (สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร. 2546 : 39)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยเพื่อการพัฒนาที่รวมการวิจัย อย่างมีส่วนร่วม (Participatory research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เข้าด้วยกัน และเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยคณะนักวิจัย ชุมชน และแกนนำ ชาวบ้าน มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การหาแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนการดำเนินงานและติดตามประเมินผล เพื่อให้ผลการวิจัย นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนา (ชอบ เข้มกลัด และโกวิท หวางงาม. 2547 : 3-4)

สรุป การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทางประชาธิปไตย อย่างหนึ่งทีสะท้อนความจริง ไม่มีรูปแบบตายตัวในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ต้องมีวิธีการ ที่เปิดกว้าง และความลงตัวอย่างที่สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยการกระทำร่วมกัน ของนักวิจัย นักพัฒนา และผู้ปฏิบัติในการวิจัยทุกขั้นตอน ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่เป็นไปได้ ในการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ผลการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนา

3.2 หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยควรเข้าใจหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมซึ่งมีหลักการสำคัญ 3 ประการคือ (สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร. 2546 : 39-42)

3.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา และแสวงหา องค์ความรู้ตั้งแต่การคิด การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผลและการได้ประโยชน์ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต้องมีทั้งวิถีคิดและแนวปฏิบัติที่ละเอียดอ่อน มีความยืดหยุ่น

3.2.2 จำเป็นต้องมีการกระทำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งต่างจากการวิจัยทั่วไป การวิจัยมีการเชื่อมต่อระหว่างองค์ความรู้กับปฏิบัติการ เป็นกระบวนการเรียนรู้ของคนที่ต้องการ แก้ปัญหาหรือต้องการพัฒนาแบบคิดไปทำไป และสร้างศักยภาพให้กับคนที่อยู่กับปัญหา

3.2.3 เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการทบทวนวรรณกรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันของทั้ง 3 ฝ่าย คือ นักวิจัย นักพัฒนาและผู้ปฏิบัติหรือผู้อยู่กับปัญหา ผ่านการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติการ และการติดตามผล เป้าหมายหลักอยู่ที่ “จิตความสามารถในการเรียนรู้ และแก้ปัญหา” ของผู้อยู่กับปัญหา

3.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาในการศึกษาชุมชน เน้นการศึกษาปัญหาเพื่อวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ทรัพยากรในท้องถิ่น มาช่วยในการแก้ปัญหา ก่อนทำวิจัยต้องมีการเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมในการวิจัย ผู้วิจัยต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้ได้ข้อมูลในการคัดเลือกชุมชนและเตรียมทีมวิจัยให้พร้อมในการทำวิจัยร่วมกัน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (ทิวาวิทย์ เสรีภาพ. 2546 : ออนไลน์)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ เมื่อทั้ง 3 ฝ่าย คือ นักวิจัย นักพัฒนา และผู้ปฏิบัติ สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันแล้ว ร่วมกันศึกษา วิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุปัญหา ในชุมชน กำหนดทางเลือกในการพัฒนา หรือ แก้ปัญหา ตามความจำเป็นก่อนหลังของสภาพ ความรีบด่วนและทรัพยากรที่มีอยู่

ขั้นตอนที่ 2 วางแผน จัดทำแผนหรือโครงการให้เป็นระบบ ข้อมูล ความคิดเห็นจากชุมชน เป็นระยะ ๆ เพื่อประกอบการวางแผนอย่างรัดกุม เช่น ความเชื่อของชาวบ้านในส่วนของปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในชุมชน นักวิจัยมีส่วนด้านข้อมูลทางวิชาการและแนวทางแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองปฏิบัติตามแผน ทดลองนำแผนที่จัดทำไปทดลองใช้แก้ปัญหาชุมชน อาจเป็นฝ่ายปฏิบัติตามแนวทางที่นักพัฒนาจัดขึ้น นักวิจัยเป็นฝ่ายกำหนดแบบแผนหรือรูปแบบ การวิจัย ขณะทดลองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อประเมินปรับเปลี่ยนแผนให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผล เมื่อทดลองเสร็จสิ้นตามระยะเวลา ผู้มีส่วนร่วม ร่วมกันวิเคราะห์ ประเมินภาพสรุปของการดำเนินงาน บุคลากร งบประมาณ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ ความพึงพอใจ

3.3 เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยผู้วิจัยควรเตรียมตัวในเรื่องของเทคนิคและเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมี การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การระดมสมอง ซึ่งเน้น การมีส่วนร่วม

การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่และกำหนดไว้ อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งอื่น (สุภางค์ จันทวานิช. 2542 : 45)

การสัมภาษณ์ หมายถึง วิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันทั่วไป เป็นรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ถามกับผู้ตอบภายใต้กฎเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล ลักษณะสำคัญของการ สัมภาษณ์ คือ มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามเพิ่มเติม ติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับ เมื่อผู้ตอบไม่ตรงคำถาม และสามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ตอบได้ ผู้สัมภาษณ์มีโอกาส

สังเกตสีหน้าท่าทาง ความรู้สึกปฏิกิริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมาในขณะพูดและไม่พูด (สุกวงลี จันทวานิช. 2542 : 74 - 75)

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การสนทนากันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถตอบประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาได้ดีที่สุด สามารถตอบประเด็นได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล กลุ่มมีขนาด 7 – 8 คน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะการตอบได้ที่ดีที่สุด การดำเนินการผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ กำหนดประเด็นที่จะสนทนา ตั้งคำถาม ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้การสนทนาดำเนินไปอย่างราบรื่นอยู่ในกรอบของการวิจัย และเตรียมทีมงานสนทนาซึ่งประกอบด้วยผู้จัดบันทึก 1 คน ผู้บันทึกเทป 1 คน ใช้เวลาในการสนทนาไม่เกิน 3 ชั่วโมง (อารี เกิดคำ. 2542 : 173 –182 ; Ferguson. 2000 : 199-203 ; Monette, Sullivan and Dejong. 1998 : 184-186)

การระดมสมอง (Brain storming) หมายถึง วิธีแสวงหาความคิดจากคนหลาย ๆ คน เพื่อหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง เหมาะสม ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุดภายในเวลาจำกัด จำนวนสมาชิกที่ร่วมระดมสมองจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดควรอยู่ระหว่าง 4 ถึง 9 คน จุดเน้นของการระดมสมอง ทุกคนมีเสรีภาพในการในการที่จะแสดงความคิดเห็น ความคิดเห็นขณะที่กำลังระดมสมองต้องไม่ถูกประเมิน ห้ามวิพากษ์วิจารณ์ หรือ แสดงความคิดเห็นหักล้าง เน้นปริมาณความคิดเห็นมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เน้นการสร้างความคิด โดยเชื่อมโยงความคิดของเพื่อนในกลุ่ม แล้วเพิ่มเติมขยายเป็นความคิดใหม่ของตนเอง การเตรียมการต้องกำหนดเป้าหมายให้กระชับ เฉพาะเจาะจง กำหนดกลุ่ม จำนวนสมาชิก มีใครบ้าง ใครทำหน้าที่เขียนความคิดและนำแผ่นการ์ดไปติด ต้องให้มองเห็นให้ชัดเจน กำหนดเวลาต้องเหมาะสม เวลาจะช่วยสร้างความกดดันในการเร่งทำงานอย่างเต็มที่ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2549 : ออนไลน์ ; ประสิทธิ์ เขียวศรี. 2544 : ออนไลน์)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียนได้ มีงานวิจัยในเรื่องดังกล่าวที่น่าสนใจดังนี้

สมหวัง บุญสิทธิ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า

1. ครูมีภาระหน้าที่มาก ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาจัดทำเครื่องมือวัดผลการเรียนการสอน ซ่อมเสริมและวางแผนใช้เครื่องมือที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ
2. ผู้เรียนขาดเรียนบ่อยช่วยผู้ปกครองทำงาน เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ไม่มีเวลาเอาใจใส่ต่อการเรียนของบุตรหลาน

3. สภาพแวดล้อมในชุมชนไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ภาครัฐหรือรันท่อการศึกษา

4. การเอาใจใส่ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

5. ความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน

เขาวภา รัตนาธรรม (2541 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยพฤติกรรมการประเมินผลการเรียนของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี พบว่า ครูประเมินผลการเรียนไม่เป็นไปตามหลักการประเมินผล ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรม ครูขาดการวางแผนการประเมินผล ขาดทักษะในการสร้าง และใช้เครื่องมือ ครูทำการประเมินไม่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร โดยเฉพาะพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย ครูใช้ผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ปฏิบัติบ่อยครั้งและไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาการสอนของตนเอง

2. ปัญหาการประเมินครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านการประเมินผล ครูขาดทักษะการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน ครูไม่สามารถจัดการกับภาระหน้าที่ในด้านอื่น ๆ ได้

3. ด้านการบริหาร การบริหารมีการมีเหตุผลความผลไม่ต่อเนื่อง การบริหาร มีงบประมาณจำกัด

การพัฒนาครูด้านการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง สถานศึกษาเขื่อนช้างวิทยาคาร จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการพัฒนาตามวงจรพัฒนา P-A-O-R เป็นวงจร 2 รอบ ปัญหาที่พบครูส่วนใหญ่ใช้การทดสอบเป็นหลัก ซึ่งไม่ครอบคลุมการประเมินผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์และความสามารถบางประการของผู้เรียนทำให้เกิดความเครียด วิตกกังวลและไม่มีความสุขในการเรียน หลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนาคือ การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารคู่มือการจัดทำแผนการสอน และการสังเกตการสอน ผลการพัฒนาครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงได้ ครูให้ความร่วมมือกันในการทำกิจกรรม โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกรับผิดชอบ มีความผูกพัน ปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาด้วยความมุ่งมั่นบรรลุตามวัตถุประสงค์และความหมายที่ร่วมกันกำหนด (นริศ อัมภรัตน์, 2546 : บทคัดย่อ) และได้ศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การการวัดและประเมินผลไม่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ (นริศ อัมภรัตน์, 2546 : 66)

1. ครูบางคนเห็นการประเมินผลแบบเดิม คือ ประเมินเป็นครั้งคราว ไม่กระทำอย่างสม่ำเสมอ ส่วนใหญ่ประเมินกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนทำให้ไม่เห็นกระบวนการพัฒนาในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. ครูใช้ข้อสอบแบบเดียว คือ ข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบเพราะตรวจให้คะแนนง่าย แต่ทำให้ผู้เรียนขาดการคิด ฝึกเขียน รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างกว้างขวาง หลากหลาย และไม่กล้าคิดในที่สุด

3. ครูมีภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป โดยเฉพาะงานที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ครูไม่มีเวลาและขาดสมาธิจดจ่อแน่วแน่ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลการเรียนอย่างแท้จริง

4. ผู้บริหารขาดการนิเทศติดตาม และเอาใจใส่ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผลการเรียน โดยสรุปก็คือ “ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ”

ความเข้าใจ สภาพการปฏิบัติ และปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ของครูผู้สอนในสถานศึกษานำร่องและสถานศึกษาเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยปรากฏว่า (อรุณ โยธสิงห์, 2546 : บทคัดย่อ)

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงอยู่ในระดับ ปานกลาง (ร้อยละ 56.34)

2. ด้านสภาพการปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง พบว่า

2.1 ทุกสถานศึกษากำหนดหลักเกณฑ์ให้ครูผู้สอนทำการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลายและให้มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2 ครูผู้สอนทำการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาธิการแจกให้ โดยทำการวิเคราะห์ร่วมกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในช่วงระหว่างกรอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 ครูผู้สอนประเมินผลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย วิธีที่นิยมมากที่สุดคือ การสังเกต พฤติกรรมขณะทำการเรียนการสอน รองลงมาคือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน วิธีที่ใช้น้อยที่สุดคือ การใช้ข้อสอบ

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนที่นำมาใช้มากที่สุดคือการใช้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน รองลงมาคือเน้นการปฏิบัติ น้อยที่สุดคือการประเมินควบคู่ไปกับการเรียนการสอน

3. ด้านปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง พบว่า

3.1 ปัญหาด้านวิธีการและการสร้างเครื่องมือที่ครูผู้สอนประสบมากที่สุด คือ มีความวิตกกังวลว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นอาจไม่ถูกต้องตามหลักการ รองลงมาคือ ขาดความรู้

ในการสร้างเครื่องมือ ส่วนปัญหาที่ผู้บริหารพบ คือ ครูยังไม่ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และไม่ทำการวัดผลประเมินผลอย่างจริงจัง

3.2 ปัญหาด้านเอกสารที่ใช้ศึกษาค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์และเวลาที่ครูประสบมากที่สุดคือขาดแหล่งค้นคว้า ศึกษาเอกสารแล้วยังไม่เข้าใจ ครูมีการสอนและงานพิเศษมากเกินไป สถานศึกษามีกิจกรรมมากเกินไป ส่วนปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์พบเพียงส่วนน้อย

การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ผลการศึกษาพบว่า ก่อนการพัฒนาบุคลากร สถานศึกษาชุมชนบ้านเหลื่อม ขาดความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถจะทำการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ เนื่องจากการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 5 กลยุทธ์ คือ การมอบหมายให้ศึกษาเอกสาร การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศติดตาม ทำให้บรรลุเป้าหมายคือ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานในชั้นเรียนได้อย่างมีความมั่นใจ และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ของครูมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สมภูมิ อัจฉริยพรหม, 2547 : บทคัดย่อ)

การศึกษากระบวนการประเมินผลตามสภาพจริง : กรณีศึกษาสถานศึกษาบ้านขอนแก่น (นิกรราษฎร์ศรีทราคาร) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาอิสระพบว่า การเตรียมความพร้อมในการประเมินผลตามสภาพจริงของครูแกนนำ โดยภาพรวมมีความพร้อมในด้านบุคลากร ด้านเครื่องมือ สื่อประกอบการประเมินผล สถานที่ฝึกปฏิบัติ การเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมและเพิ่มความสะดวกของผู้เรียน การจัดกิจกรรม การประเมินผลตามสภาพจริง โดยภาพรวมพบว่า ครูผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์การประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง ครูสอนประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนบุคลากรมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมประเมินผลตามสภาพจริง ครูสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน มีการทดสอบภาคปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของเพื่อนครู โดยภาพรวม พบว่า เพื่อนครูมีส่วนร่วมน้อยเพราะเพื่อนครู มีการสอนตามปกติและพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนครูผู้สอนให้เพิ่มความสะดวกของผู้เรียนประกอบการประเมินผลตามสภาพจริงและสนับสนุนให้ผู้สอนผลิตสื่อขึ้นเองและใช้สื่อที่หาง่ายในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของเพื่อนผู้เรียน โดยภาพรวม พบว่า เพื่อนผู้เรียนมีส่วนร่วมมาก เช่น การจัดสถานที่ การบำรุงรักษาสื่อให้มีความมั่นคงใช้ได้นานและการประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยภาพรวม พบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเมินผลตามสภาพจริงมาก ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองของผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมการประเมินผลตามสภาพจริงน้อย (ศุภชัย สายสิงห์, 2547 : บทคัดย่อ)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการวิจัยเป็น 3 ประเด็น คือ สภาพการปฏิบัติการ สภาพปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาการประเมินผล

1. สภาพการปฏิบัติการประเมินผลการเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ทุกสถานศึกษากำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลให้ครูทำการสอนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน ครูวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดร่วมกับสถานศึกษาอื่น ๆ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อนครูมีส่วนร่วมน้อยเพราะมีงานสอนและต้องพัฒนาตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมมาก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อย และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ครูใช้แฟ้มสะสมงานผู้เรียนประกอบการประเมินผล

2. สภาพปัญหาการประเมินผลการเรียน ครูวิตกกังวลว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นไม่ถูกต้องตามหลักการ ครูไม่ใช่เครื่องมือที่หลากหลาย ขาดแหล่งค้นคว้า ศึกษาแล้วยังไม่เข้าใจ และภาระงานสอนงานพิเศษ สถานศึกษามีกิจกรรมมากเกินไป

3. วิธีการแก้ปัญหา การพัฒนาครูด้านการประเมินผลการเรียน มี 2 วิธี คือ

3.1 พัฒนาคณะกรรมการพัฒนา P-A-O-R เป็น 2 รอบ กิจกรรมพัฒนา คือ การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารคู่มือ การจัดทำแผนการสอน และการสังเกตการณ์สอน

3.2 ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 5 กลยุทธ์ คือ การมอบหมายให้ศึกษาเอกสารการประชุมปฏิบัติการ การศึกษาคูงาน และการนิเทศติดตาม

5. สรุปแนวคิดและหลักการ

จากการศึกษาแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารการประเมินผลการเรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติก การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่กันไปในการบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ เพื่อตรวจสอบการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแล้วนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้และ ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินผลการเรียน แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารการประเมินผลการเรียน คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการเรียน ผู้บริหารนิเทศติดตามผลไม่ต่อเนื่อง ความชัดเจนของระบบการบริหารการประเมินผล ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ชุมชนไม่มั่นใจในผลการประเมินของสถานศึกษา นั่นหมายถึงสถานศึกษาไม่สามารถบริหารและผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ

เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนในการยอมรับผลการประเมิน สถานศึกษาต้องเร่งพัฒนาแนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียน การพัฒนาแนวทางที่นำเสนอในการวิจัยครั้งนี้คือ นำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการวิจัยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมวิจัยอย่างน้อย 3 ฝ่าย คือ 1) ผู้วิจัย 2) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำ และ 3) ผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลการเรียน ในฐานะผู้ปฏิบัติ เข้ามาร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอนในสถานการณ์จริง โดยใช้แนวทางการบริหารการประเมินผลการเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางไว้ประกอบด้วยระบบการบริหารการประเมินผลการเรียนและการกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้อง แนวทางที่ได้ต้องครอบคลุมภารกิจในการประเมินผลการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545ก : 9 – 15) เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย